

Gellnerovec Jiří Musil

Pamatuji si zcela živě na den, kdy Jiří Musil slavil 70. narozeniny. Jeho poznámka k tomuto dni zněla, že ten věk má i výhody. V Praze totiž bude moci jezdit tramvají zadarmo. Teď už takto jezdí deset let a věrme pevně, že ještě dlouho jezdit bude. Chci tím říci, že znám Jiřího Musila jako člověka skromného, i když dobře si vědomého svých kvalit. Poznal jsem ho až po roce 1989, v době, kdy spolu s Arnoštem Gellnerem pracoval na Žižkově v Táboritské ulici jako ředitel pražské pobočky Středoevropské univerzity (CEU). Uvědomili jsme si brzo, že nás spojuje právě Gellner, a to nejen svým sociologickým myšlením a kosmopolitismem, ale i svým společensko-politickým pohledem na svět. Mezitím Arnošt náhle zemřel a v Praze po sobě zanechal řadu intelektuálních pohrobků. Když jsem se vrátil ze svého diplomatického intermezza v Libanonu, setkal jsem se s Jiřím na výroční konferenci Masarykovy české sociologické společnosti (MČSS) v budově Akademie věd. Slovo dalo slovo a náš obdiv k Arnoštovu dílu i osobnosti nás přivedl k pevnému rozhodnutí: Gellnerovu památku nejlépe uctíme pořádáním pravidelných seminářů na sociálněantropologická, sociologická i filozofická témata. Založili jsme sekci sociální antropologie v MČSS a za její hlavní činnost jsme si zvolili semináře nazvané po Arnoštovi.

Gellnerovské semináře (GS) se ujaly ve vyprahlé půdě pražského akademického života kupodivu až velmi dobře a scházíme se dodnes, tedy po celých deset let. Uspořádali jsme jich zatím téměř 90 a Jiří se snažil být na každém z nich a přicházel vždy s vínem. To naléval také Arnošt na svých seminářích na CEU. Trocha červeného vína pomůže překonat ostych referentů a nabrousit jazyk diskutérů. Jiří velmi stál o to, aby se GS staly tribunou pro mladé, někdy i začínající společenskovědní badatele, které si přijdou poslechnout zkušený harcovníci vědy. A nepřestal bažít po poznání. Gellner byl sice i pro něho sociálním antropologem, ale co to obnáší, myslím, plně pochopil právě na GS až z referátů zejména mladých výzkumníků.

Jiří Musil je gellnerovec. Ne vyznavač nějaké modly zvané Arnošt či Ernest Gellner, ale kritický racionalista, který je hluboce přesvědčen, že sociální fakta existují, jakkoli mohou být předmětem kulturní konstrukce. Proto je empirista a teoretik v jedné osobě. Osvědčil to koneckonců i jako referující na řadě GS, ať už hovořil o neznámých aspektech Gellnerova životopisu nebo o pohledu na Čechy u Patočky, Gellnera či Masaryka. Na každém semináři, kterého se zúčastnil jako předsedající nebo prostě posluchač, byl patrný jeho živý zájem o téma bez ohledu na to, jestli se mluvilo třeba o Africe, Romech nebo Indii. Jeho obrovská zkušenost mu umožňuje trefně reagovat téměř na cokoli, co zazní v široké škále přednášek v rámci GS. Zajímavé je, že i Gellner má co říci k většině témat diskutovaných na

GS. Jiří je jeho věrným mluvčím: je asi na světě málokdo, kdo by se mu vyrovnal ve znalosti jeho díla. Nelze přejít mlčením ani výstižné překlady Gellnerova díla do češtiny, z nichž některé pořídil spolu se svou manželkou Evou.

Jiří Musil udělal mnohé pro českou a evropskou sociologii. To jistě zhodnotí povolanější. Na tomto místě bych však vyzdvihl i jeho zásluhy o českou sociální antropologii, disciplínu u nás zatím nedoceněnou, která však v Gellnerovských seminářích našla fórum umožňující ukázat i neantropologům, co umí. Děkuji Ti, Jiří, a přeji jménem příznivců Gellnerovských seminářů další plodná léta!

Petr Skalník

Katedra sociálních věd, Univerzita Pardubice